

jetnosti. Zato so koncerti v Ljubljani le kombinacija neke vrste slučajev in od teh drobtin živimo. Ranjki Štefè je znal bolje pridobivati izvršujoče moči in delati senzacijo. Oboje pa je potrebno, če hočemo, da se koncertno življenje razvije do nekoliko večje živahnosti. Ko bo cela uprava v dobrem tiru, bo šele mogoče valiti krivdo na občinstvo, če se bodo pokazali zli znaki, ki se bodo vedno zopet povračali. Zdaj se to še ne dá zanesljivo konstatirati. Seveda: občinstvo tudi ne izpolni svoje dolžnosti, če poseti koncerte, ki so boljši, v tako malem številu, kakor se je to zgodilo pri koncertu **Ličar-Thierry**, kjer je bil obisk naravnost škandalozen — pa tudi pri drugih (Prihoda, Krajanski), medtem ko je bila udeležba pri nekaterih šibkejših mnogo boljša. Če pa celo takih ljudi, ki bi neradi videli, da jih ne prištejemo k inteligenci, od boljših vpriporitev izostane tako očitna večina, potem moramo čez njo napraviti križ in jo prideliti širšemu občinstvu. Kdor je imel priliko hoditi h koncertom drugod, je lahko opazil, da sestajajo obiskovalci iz ljudi, katerih stremljenje je, izpopolniti se s pomočjo umetnosti. Vsled te lastnosti dajem takemu občinstvu — najsi bo še tako na nizki stopnji kulture — prednost, pred zgoraj omenjeno inteligenco. Poslednja si nadeva to ime, da uživa spoštovanje družbe, ne da bi se zavzemala za zanimanja vredne stvari, kaj šele, da bi bila zares inteligentna. Če se ta inteligenca ne spremeni, jo bo treba nadomestiti z boljšo. Od prireditev, na katerih so nastopili slovenski izvajalci, je bil klavirski koncert **Antona Trosta** po izbranem sporedu, rekel bi, najbolj umetniški, najbolj eliten. Razen tega je ta nastop v naši glasbeni zgodovini korak, kakršnega beležimo prvič. Anton Trost je prvi slovenski pianist, ki je imel toliko vere in zaupanja vase, da si je upal že večkrat samostojno napraviti koncert. — Skoraj iznenadil je nadvse častni nastop, kjer je pod vodstvom g. Jeraja prvič v javnosti igral **godalni orkester »Orkestralnega društva«**, ki je za kratko dobo svojega obstoja pokazal neobičajen napredek. Izvajanje je muzikalično daleč presegalo naše pričakovanje, kar budi v nas željo, da bi ga kmalu zopet slišali.

Potem je nastopil g. **Ciril Ličar** s svojo sijajno igro, ki je pokazala, kako dozorelo pojmovanje in koliko dobrega okusa ima, kako popolno obvlada vse tehnične težkoče in kako postavlja v ozadje tehniko, da dobi umetniški izraz tem večji pomen. Njegovo igranje je znamenito.

Pevska zveza **»Ljubljana«** je nastopila z različnimi narodnimi pesmimi. Na koncertu so se proizvajale izključno skladbe za zborovo petje. Dober je bil zlasti mešan zbor. Končno je priredil koncert ljubljanski **»Slavec«**. Baritonist **Levar** je pel dva solonapeva Fr. Gerbiča.

Od neslovenskih interpretov moramo v prvi vrsti imenovati mladeža češkega vijolinista Vaša Prihoda, ki je tehnično dobro izučen, in ima precejšnje umevanje za glasbo, vendar še ni dovolj preganjen v izražanju. — Da se drugod narodna pesem goji bolj kakor v Sloveniji, nam je dokaz koncert »seljaškega« zбора iz Medjimurja. — O koncertu **K r a j a n s k e g a** ne morem govoriti, ker nisem bil prisoten.

Skladbe, ki so prišle v tej polovici sezone na spored, so bile povečini tujega izvora. Od slovenskih umetnih skladb se jih ni proizvajalo niti ducat, kar se

jih je pa proizvajalo, so bile ponavadi šibkejšega kova. Tudi narodnih se je pelo komaj dober ducat. Od drugodnih kompozicij so bile predavane nekatere dobro uspele, kakor **Cesar Frank**: »Samota« za gosli in klavir, in pa »Preludij, koral in fuga« za klavir, en **Debussyjev** kos za klavir, **Chopinov** B-mol in Cis-mol Scherzo ter Balada v As-duru, **Griegovi** »Dve elegični elegiji za godalni orkester«, I. in IV. stavek iz **Dvořakove** »Serenade za godalni orkester«, **Čajkovskega** »Elegija« za godalni orkester, Vitezslava **Novaka** »Sonata eroica« in drugo.

Od pevcev so nekateri nastopili parkrat, samostojnega koncerta pa ni dal nobeden. Edina, ki je nastopila z nekoliko obsežnejšim programom, je bila gđc. **Thierry**.

Iz predstojčega je razvidno, da negovanje glasbe v Ljubljani še ni kaj posebno razvito. Upajmo v boljšo bodočnost.

Zamolčati ne smem še nekaj. Odkar je naša država postavila »Filharmonično društvo« pod vladno nadzorstvo, bi koncertno življenje v Ljubljani imelo zaznamovati važno pridobitev — pridobitev koncertne dvorane, ustrojene in uporabne le za glasbo. Poštenu in brzojavnemu ravnateljstvu za Slovenijo se je poljubilo tega prostora in sili vanj vedno bolj, dasi ni nobenega dvoma, da bi že dobili tudi drugod kak prostor za svoj »ekonomat«. Če mora dobiti stanovanje vsak častnik, ga bo moglo tudi imenovano ravnateljstvo za svoj »ekonomat«. Zasedena dvorana je edina v Ljubljani, ki bi bila za glasbene prireditve vedno na razpolago, je v ta namen zidana in vsled tega najbolj primerna. Zlasti za koncerte, kakor so: klavirski, komorni, pevske prireditve posameznih solistov, recitacijski itd., je ta dvorana edina, ki pride v poštev. Nadomestiti je ne more v Ljubljani nobena druga. Če je svoječasno kraljeval v naši operi kino, a se danes nahaja v koncertni dvorani »ekonomat« ali podomače magazin, je razlika presneto mala. Oboje je škandal prve vrste. Za poštino in brzojavno ravnateljstvo ni tu nobenega izgovora, edini, ki bi ga mogli še upoštevati, bi bil, da ti ljudje za umetnost nimajo nobenega zmisla ter so jim poštni papirji bolj dragoceni kakor prospek naše umetnosti.

Marij Kogoj.

Opera v prvi polovici sezone 1919/20. Človek, ki je lansko sezono obiskoval gledališče, si je mogel misliti, da je ta sezona pač po dolgem molku zopet prva in da morda zato nosi na sebi znake nedoletnosti. Vendar, če je iz tega ozira lansko sezono kedo presojal našo opero tako milo, ni povoda, da bi moral storiti tako tudi še letos. — Poglejmo si nakratko, kaj je to polovico sezone nudil operni repertoar: **Pikova** dama, **Rusalka**, **Rigoletto**, **Mignon** na eni, **Hoffmanove** pripovedke, **Bettelstudent**, **Lepa Helena**, **Coppelia** — kraljica lutk na drugi strani. Poleg teh so ponovili nekatere opere iz lanskega repertoarja. Iz slovenske glasbene literature se ni dalo nič. To zadostuj!

Do uprizoritve opere »Mignon« je imel obiskovalec obupen vtis, ker ni vedel, kaj naj pričakuje od muzikalne anarhije pod vodstvom g. Rukavine. Bojazen bi bila utemeljena, če bi ne bila prišla nenadno pomoč od drugod in omogočila glasbi eksistenco ter vrnila v

gledališče zmisel zanjo. Z opero »Mignon« je prišel na plan drugi kapelnik g. **Brezovšek** s tako vestno naštudirano prireditvijo, da jo smemo in celo moramo imenovati v muzikalnem oziru prvo dostojno uprizoritev letošnje sezone. Razlika med njo in med izvajanjem drugih opernih del je bila tako očitna, da je bilo občinstvo po vsej pravici presenečeno in je kapelnika koj po uverturi počastilo z aplavzom. Bila je to sploh prva predstava, kjer je orkester več nudil kot solisti, medtem ko je stal pod vodstvom g. Rukavine vedno daleč za solisti.

Orkester ima dovolj dobrih moči, med temi izborne interprete in bi bil lahko prav dober, da, pod gotovimi pogoji tudi izvrsten; zato g. Rukavini dvakrat zamerimo, da fingira prvega kapelnika.

Naša opera ima letos nekaj novih moči, o katerih naj tudi nekoliko spregovorim. Najprej gđc. **Ziková**, ki je že v Hoffmanovih pripovedkah pokazala svoj dober glas in je pozneje v vlogi Rusalke z njim popolnoma prodrila. Kakor je videti, ima vse sposobnosti, da postane najboljša pevka. Njena glavna vrlina je, da ima veliko simpatijo do izrazitosti v glasbi in v petju, da poudarja pevno stran tega, kar prednaša, da se popolnoma in brez pridržka vživi v glasbo, da je pravzaprav ne prednaša, ampak živi in da ne podredi glasbe svojemu značaju, ampak sebe glasbi. Njeno petje izraža obenem veliko ljubezen in spoštovanje do glasbe in je ravno zato tem bolj simpatično. — Druga moč, ki jo moramo pozdraviti na našem odru, je gđc. **Thierry**. Njeno petje skuša dati vsakemu tonu neko posebno barvo, izmeriti mu obseg in moč. Način petja, kakor ga ima gđc. Thierry, bo napravil kedaj na poslušalca globok, nenavaden vtis. V njem je nekaj strogega, pripovednega, recimo baladnega, kar bo preneseno v liriko napravilo označeni vtis. Obe pevki zastopata čisto različen način petja; če smemo rabiti primer, je razlika med njima nekako približno taka, kakor med petjem Jesitze in Emmy Heim.

V »Pikovi dami« smo imeli priliko poslušati gostovanje g. **Wurscherja** iz Prage, ki se je v vlogi Hermana pokazal dobrega, rutiniranega pevca in razumnega igralca. Imel bi bil ostati pri nas, kaj ga je pravzaprav odgnalo, ne vem.

Sedaj ima naša opera toliko dobrih moči v orkestru in med solisti, da bi v pravih rokah lahko bila — upam si trditi — izvrstna. Gospodične **Ziková**, **Richter**, **Thierry**, **Medvedova**, gospodje **Stepniowski**, **Drvota**, **Kovač**, **Levar**, **Rumpel** so vsi zato dovoljno jamstvo. Poleg teh je še cela vrsta ljudi, ki se dajo dobro uporabiti. G. **Brezovšek** napravi, kar more; toda težko je napredovati, če je nekdo pri gledališču, ki vedno zopet podere, kar se napravi. Najhuje pa je, če ima mož s to lastnostjo v gledališču glavno besedo. Tako je namreč še mnogo težje. Mi bi lahko imeli opero, na katero bi bili res lahko ponosni; kakor sem že povedal, se je ta možnost dejansko tudi pokazala, žal, še ne tako pogosto, kakor bi želeli. Zadnje čase, ko se je razpravljalo o podržavljenju gledališča in je prišlo na površje vprašanje intendanta, je nastalo v nekaterih prizadetih krogih veliko vznemirjenje, zlasti ko sem se drznil ob priliki uprizoritve opere Boheme popolnoma nezastrito povedati svoje mnenje o sedanjem intendantu. Rešitev vprašanja podržavljenja pričakuje mlada generacija

popolnoma mirno, ker se zanese na delazmožnost in impulzivnost svoje struje in je prepričana, da je njenemu stališču sojena zmagala.

Marij Kogoj.

Cerkven koncert Cecilijinega društva za stolno župnijo. Dne 10. marca smo imeli po vseh vrtoglavih plesnih in svetnih prireditvah mirno točko v našem umetniškem življenju: cerkven koncert. Ta zasluži, da ga zabeležimo in izpregovorimo nekaj besed o njem. Važnost ima po svoji tvarini: vseskozi resne in umetne skladbe; odličen je po svojem osredju: v posvečenem poslopju, kjer ne vpliva senzacija ure, ne odločuje družabni žig, ne motijo nikogar toalete; pozornost obrača nase po posebnih odnošajih, kakor n. pr. s tem, da je uporabil tudi orglje, katerih Ljubljana nima v nobeni koncertni dvorani, blagodejno in umetniško odlično je vplival s tem, da občinstvo ni motilo s ploskanjem utisov skladb in da se je začel ob napovedanem času.

Sodelovali so samo domači umetniki, dirigente, organist in zbor. Proizvajali so razen domačih tudi skladbe drugorodnih umetnikov in s tem pokazali, da jim tudi tuje hiše niso nepristopne in se spoznajo v njih.

Spored je bil, osobito glede izmere, vzoren. V Ljubljani stojimo še vedno na seljaško-nekulturnem stališču preobilice pri svojih zahtevah. Cerkven koncert je nudil šest točk, katerih izvajanje je zahtevalo poldruugo uro, tako da nihče ni bil prenasičen in je mogel vsakdo slediti do konca in z užitkom.

Kar tiče posameznih točk, je bila prva predigra v a-molu, ki jo je zložil Danec Niels Viljem Gade (1817—1890) vseskozi neoporečna, za orglje zamišljena skladba, o kateri pa ne moremo reči, da ima mnogo tistih tajinstvenih severozemskih potez, ki jih kažejo drugi Danci, Švedi in Norvežani (Ahlström, Grieg, Svendsen i. dr.); pač vpliv nemške romantične šole.

Kanonik dr. **Kimovec** (rojen 21. sept. 1878) je zložil v proroškem čutu z ozirom na naše nove odnošaje »Staroslovensko mašo«, t. j. rimski ordinarij v staroslovenskem prevodu. Delo je posvečeno ljubljanskemu vladiki dr. Jegliču. Za naše dni in za občinstvo je bila ta točka najzanimivejša. Moderna skladba je. Prvi pogled na partituro preseneti za trenutek, a skladba je preprostejša, kakor bi bilo sklepati po razsipno uporabljenih akcidenacijah; teh se našim zborom ni treba bati: maša je lahko izvedljiva primerno izvežbanim zborom. Instrumentacija ji daje blesk in sijaj. Gospod skladatelj si je stavil nalogo, da uglasbi mašo kratko in jedernato. To je tudi res dosegel — a na račun enotnega učinka; dr. Kimovec je prevzel tu vlogo glasbenega Tacita s svojo brevilokvenco: kratki stavki se uveljavljajo vsak sam zase, kakor čudaki med ljudmi, ki nočejo občevati med seboj. To svojstvo podčrtava še bolj menjavanje tonovskih načinov, ki so zanimivi, dobro uvedeni in premosteni ter dajejo skladbi živ in pester kolorit, pri vsem tem pa dosepešujejo vtis paraktične uredbe. — Dasi je maša lahko izvedljiva, imajo vendar pevci precej težavno nalogo glede fizične vztrajnosti, ker so vedno zaposleni, posebno v večjih delih maše; g. skladatelj jim je pustil samo na dveh mestih malo oddiha: »Blagoslovljen« ima pred »Osanno« tri in »Aganče« pred tretjim vzklikom dva takta medigre. G. skladatelj si pošteno nič ne prizadeva, da bi utajil